

Reakce domácností na růst cen energií

E. Dvořáková, D. Prokop

2. 6. 2022

PAQ
RESEARCH

O projektu

Panelové šetření a výzkum energií

Výzkum a jeho účel

Data z této zprávy pocházejí z panelového šetření českých domácností, které bylo základem panelového výzkumu Život během pandemie a nyní na něm probíhá výzkumný projekt Českého rozhlasu a agentury PAQ Research Česko 2022: Rok k nezaplacení.

Reprezentativní vzorek se v jednotlivých vlnách pohybuje mezi 1600 a 1800 rozhovory. Tento report shrnuje zjištění z vlny dotazované od 25.4. do 3.5.2022. Do ní jsme exkluzivně pro **Institut prevence a řešení předlužení** zařadili otázky zaměřené na strategie, kterým domácnosti čelí v souvislosti s nárůstem cen energií.

Spolupráce

Na projektu se podílí výzkumníci ze společnosti PAQ Research (Daniel Prokop, Michaela Kudrnáčová, Eliška Dvořáková) a datoví experti z Českého rozhlasu. Původní studie Život během pandemie a analýza výdajů za energie vznikaly ve spolupráci s think-tankem IDEA u CERGE-EI. Vznik této analýzy byl podpořen Institutem prevence a řešení předlužení.

Sběr dat

Sběr dat realizuje na zadání PAQ Research agentura NMS (člen SIMAR) na Českém národním panelu. Výzkum je kvótně reprezentativní pro populaci ČR, ale kvůli metodice se ho mohou účastnit jen respondenti s připojením k internetu. Online metodika sběru redukuje sociální desirabilitu, zvyšuje zastizitelnost typů populace a retenci. Výstupy pro starší generaci (65+) jsou kvůli online sběru pouze orientační.

Statistické odchylky

Statistická odchylka u výsledků pro celý vzorek výzkumu (N = 1 724) se pohybuje mezi ± 1 p. b. u výroků s malou četností a ± 3 p. b. u výroků s vyšší četností. Statistická chyba u reportování z podskupin respondentů se pohybuje většinou mezi $\pm 1,5$ p. b. a 4,5 p. b.

Reprezentativita

Náš vzorek kopíruje složení populace 18+ z hlediska:

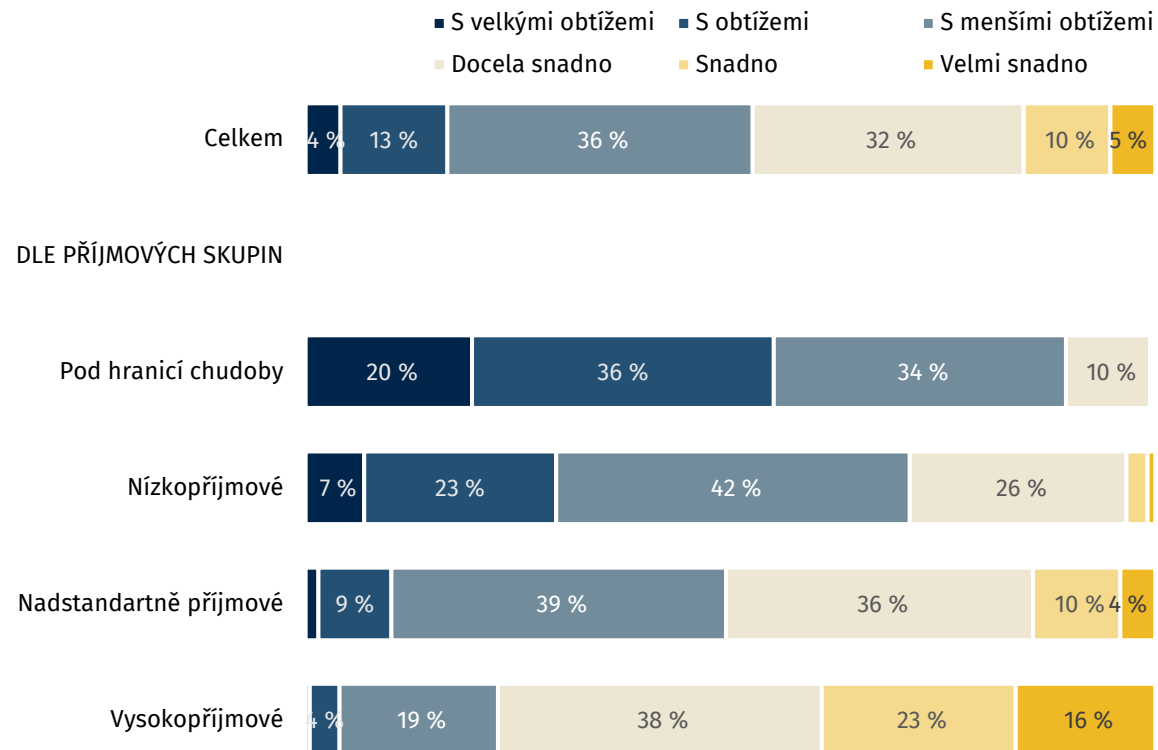
- * kraje a velikosti obce bydliště, pohlaví, vzdělání, věku respondenta,
- * pracovního statusu (před začátkem epidemie), věku × pohlaví, věku × vzdělání

Hlavní zjištění studie

53 %

domácností se již potýká s určitými obtížemi v souvislosti se zvýšením cen energií

Zasažení domácností zvýšením cen energií dle příjmových skupin / s velkými obtížemi se potýká pětina obyvatel v příjmové chudobě, ale obtíže zasahují už i nadstandardně příjmové

Obtíže způsobené zvyšováním cen energií jsou častější

Navýšení cen energií od podzimu 2021 se projevilo u různých typů domácností odlišně. Některým to přineslo větší, někomu menší obtíže. Více než polovina domácností se však s určitými obtížemi potýkala (53 %) – velké obtíže se vyskytlí u 4 % lidí, 13 % deklaruje střední potíže a dalších 36 % přiznává menší obtíže. Velmi snadno situaci potom zvládlo 5 % obyvatel.

50% nadstandardně příjmových již deklaruje menší či střední potíže

Lidé s vyšším než mediánovým příjmem již začínají také pociťovat tlak na svůj rozpočet. Tyto domácnosti deklarují ve 39 % menší potíže se splácením, 9 % pak střední a 2 % velké obtíže. Naproti tomu 14 % dotazovaných uvádí, že se se situací vyrovnává velmi snadno nebo snadno.

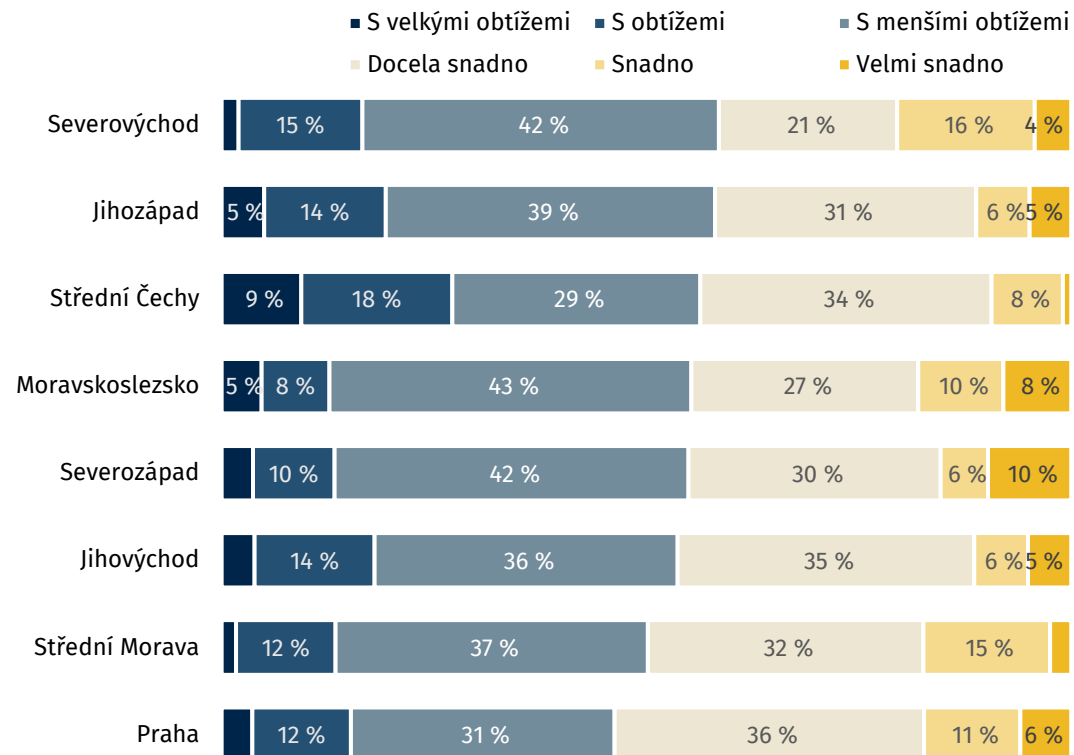
90 % lidí v příjmové chudobě se potýká s obtížemi spojenými se zvyšováním cen energií

Lidé s příjmem domácnosti pod hranicí chudoby situaci zvládali o poznání hůře. Pětina obyvatel se svěřila, že navýšení cen energií jim přineslo velké obtíže a dalších 70 % z nich přiznává střední a menší obtíže, pouze desetina obyvatel touto situací prošla doposud docela snadno.

Znění otázky: Jak Vaše domácnost finančně zvládá zvýšení cen energií, ke kterému došlo od podzimu 2021?

Zdroj: PAQ Research, dotazováno 25.4.- 3.5.2022, N=1724

Zasažení domácností zvýšením cen energií dle regionu soudržnosti / nejvíce se s obtížemi potýkají na Severovýchodě, velké a střední potíže mají ale nejvíce ve Středních Čechách

Ve větší polovině obyvatel Severovýchodu se nevyhnuli obtížem v souvislosti s navýšením cen energií

S určitými obtížemi v souvislosti se zvýšením cen energií od podzimu 2021 se potýká 59 % lidí žijících na Severozápadě a 58 % lidí z Jihozápadu. Kromě osob bydlících v Praze se v každém regionu soudržnosti nachází větší polovina osob, kterým zvýšení cen energií přineslo alespoň menší potíže – v Praze je takových 47 %.

Velké či střední obtíže deklarují nejvíce lidé ve Středních Čechách

Tato oblast vykazuje vůbec nejvyšší podíl lidí, kteří mají velké nebo střední potíže a naopak nejmenší podíl těch, kteří deklarují, že se s růstem cen vypořádávají velmi snadno. Je to spojeno pravděpodobně s tím, že lidé v tomto kraji jsou častěji zatíženi splátkami hypoték, které jsou navíc v průměru vyšší, než ve zbytku ČR (vyjma Prahy).

Znění otázky: Jak Vaše domácnost finančně zvládá zvýšení cen energií, ke kterému došlo od podzimu 2021?

Zdroj: PAQ Research, dotazováno 25.4.- 3.5.2022, N=1724

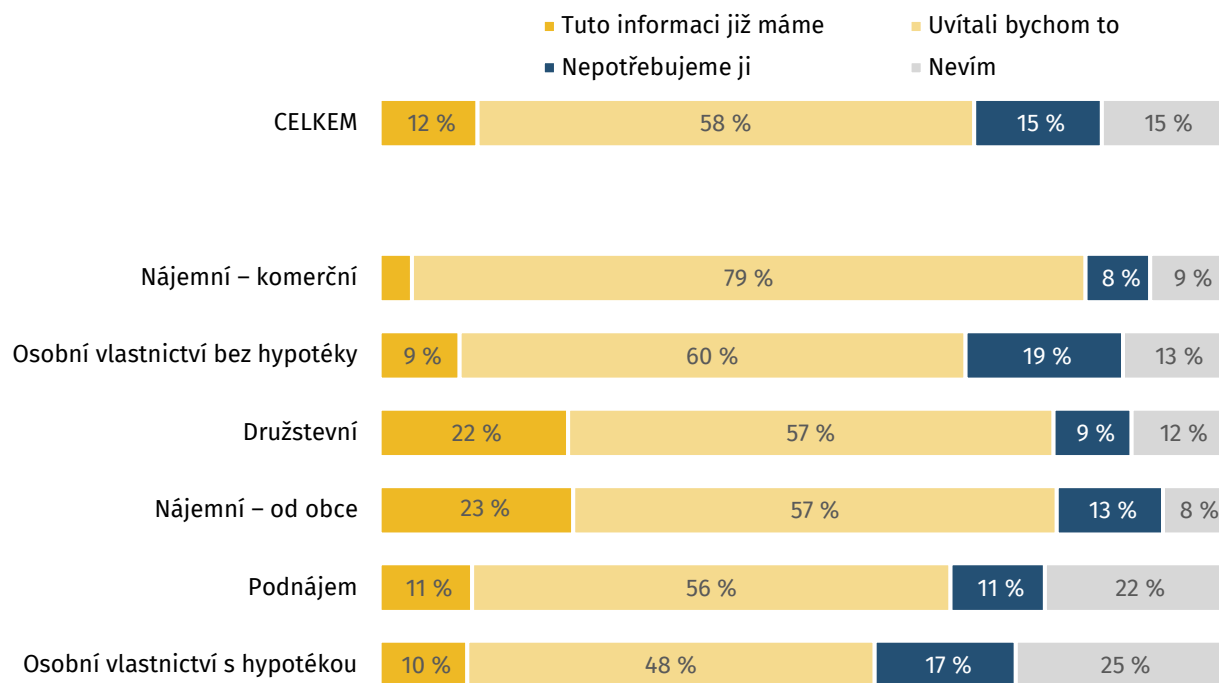
Hlavní zjištění studie

58 %

domácností by uvítalo průběžné informace o své spotřebě energií vyjádřené v korunách

Průběžná kontrola spotřeby pomocí chytrých měřáků

/ 58 % domácností by průběžné informace v korunách uvítalo

Průběžné informace by uvítalo 4 z 5 domácností žijících v komerčním nájmu

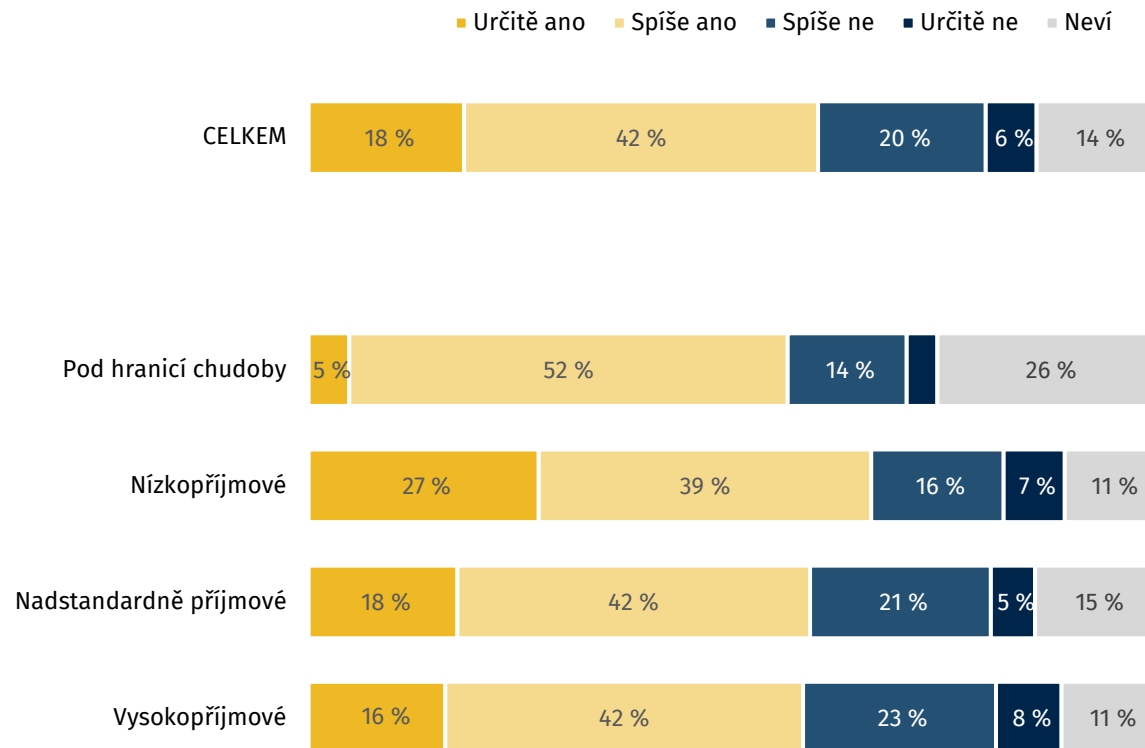
Při zvyšování cen energií se zdá být zásadní znát svou skutečnou aktuální spotřebu, a to nejen v kWh, ale zejména přepočtenou na reálnou útratu v Kč a mít tak možnost ji lépe regulovat. Průběžná kontrola spotřeby pomocí chytrých měřáků v domácnosti se zdá být zajímavou volbou pro 70 % obyvatel, z nichž 12 % deklaruje, že tuto informaci již mají a zbylých 58 % takovouto informaci zatím nemají, ale uvítalo by ji. 15 % se pak tato informace zdá zbytečná – většinou se jedná o osoby žijící v osobním vlastnictví.

Nejvíce tato informace schází lidem žijícím v nájemním komerčním bydlení. Zde by tuto informaci uvítalo 79 % obyvatel a pouze necelá 4 % ji má již nyní.

Znění otázky: Uvítal/a byste možnost průběžné kontroly spotřeby energií vyjádřené v korunách, například pomocí chytrých měřáků umístěných přímo ve Vaší domácnosti?

Zdroj: Rok k nezaplacení, dotazováno 25.4. - 3.5.2022, N=1724

Schopnost omezit a řídit svoji spotřebu / většina si myslí, že by svou spotřebu při znalosti průběžné útraty v Kč lépe regulovala

60 % dotázaných si myslí, že by s danou informací dokázalo vhodně naložit

60 % dotázaných si myslí, že pokud by mělo dostatečné informace o své spotřebě v měsíčních intervalech, zvládlo by pak lépe řídit svou spotřebu či se v ní omezit – 18 % si je určitě jistých a spíše jistých je zbylých 42 %. Především lidé z nízkopříjmové skupiny s příjmem pod medián si myslí, že by se se znalostí informací o své spotřebě v korunách dokázalo omezit (66 %). 14 % neví a 26 % si myslí, že by se ani s měsíčními informacemi o své spotřebě v korunách nijak neomezilo (spíše + určitě ne).

Nájemníci a podnájemníci jsou více otevřeni omezování spotřeby

Převážně lidé žijící v nájmu a podnájmu si myslí, že pokud by se k nim informace o spotřebě dostávaly v pravidelných měsíčních intervalech, dokázali by pak svou spotřebu lépe řídit a případně i omezit. Méně pravděpodobné omezování spotřeby by bylo u nadstandardně zajištěných osob.

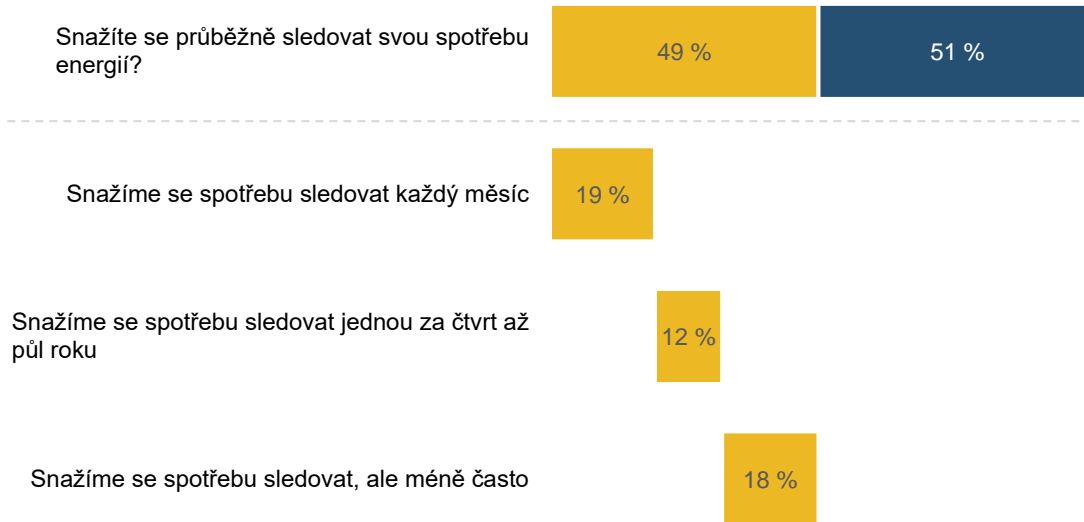
Domácnosti dělíme do 4 skupin podle jejich aktuálního ekvivalizovaného čistého příjmu na domácnosti: *pod hranicí chudoby* (pod 60 % mediánu), *nízkopříjmové* (pod medián), *nadstandardně příjmové* (do 1,5násobku mediánu) a *vysokopříjmové* (nad 1,5násobek mediánu).

Znění otázky: V případě, že byste měsíční informaci o své spotřebě v korunách dostávali, myslíte, že byste dokázali více omezit a řídit svou spotřebu?

Zdroj: PAQ Research, dotazováno 25.4.- 3.5.2022, N=1724

Průběžná kontrola spotřeby / většinu obyvatel čeká po 12 měsících překvapení

■ Ano ■ Ne – o spotřebě naší domácnosti se obvykle dozvíme až z ročního vyúčtování

Necelá pětina sleduje spotřebu každý měsíc

Svou spotřebu domácnosti se průběžně snaží sledovat 49 % respondentů. 19 % z nich se o to snaží v pravidelných měsíčních intervalech. 12 % se pak svou spotřebu snaží sledovat alespoň jednou do čtvrt až půl roku a dalších 18 % se sice snaží, ale je to v delších než zmíněných intervalech.

Až na roční vyúčtování více čekají lidé s příjmy nad medián a také lidé žijící v nájmu, podnájmu či v družstevním obydlí. Osoby žijící ve vlastní nemovitosti se pak snaží svou spotřebu sledovat častěji než jednou za rok.

Znění otázky: Snažíte se ve Vaší domácnosti průběžně sledovat, jakou máte spotřebu energií (elektřina, plyn, dálkové teplo)?

Zdroj: PAQ Research, dotazováno 25.4.- 3.5.2022, N=1724

Opatření v návaznosti na zvýšení cen energií / u poloviny respondentů došlo ke snížení teploty v domácnosti

Podíl respondentů, kteří odpověděli ANO

Čtvrtina obyvatel se v souvislosti s možným zvýšením cen energií nesnaží o žádné z opatření

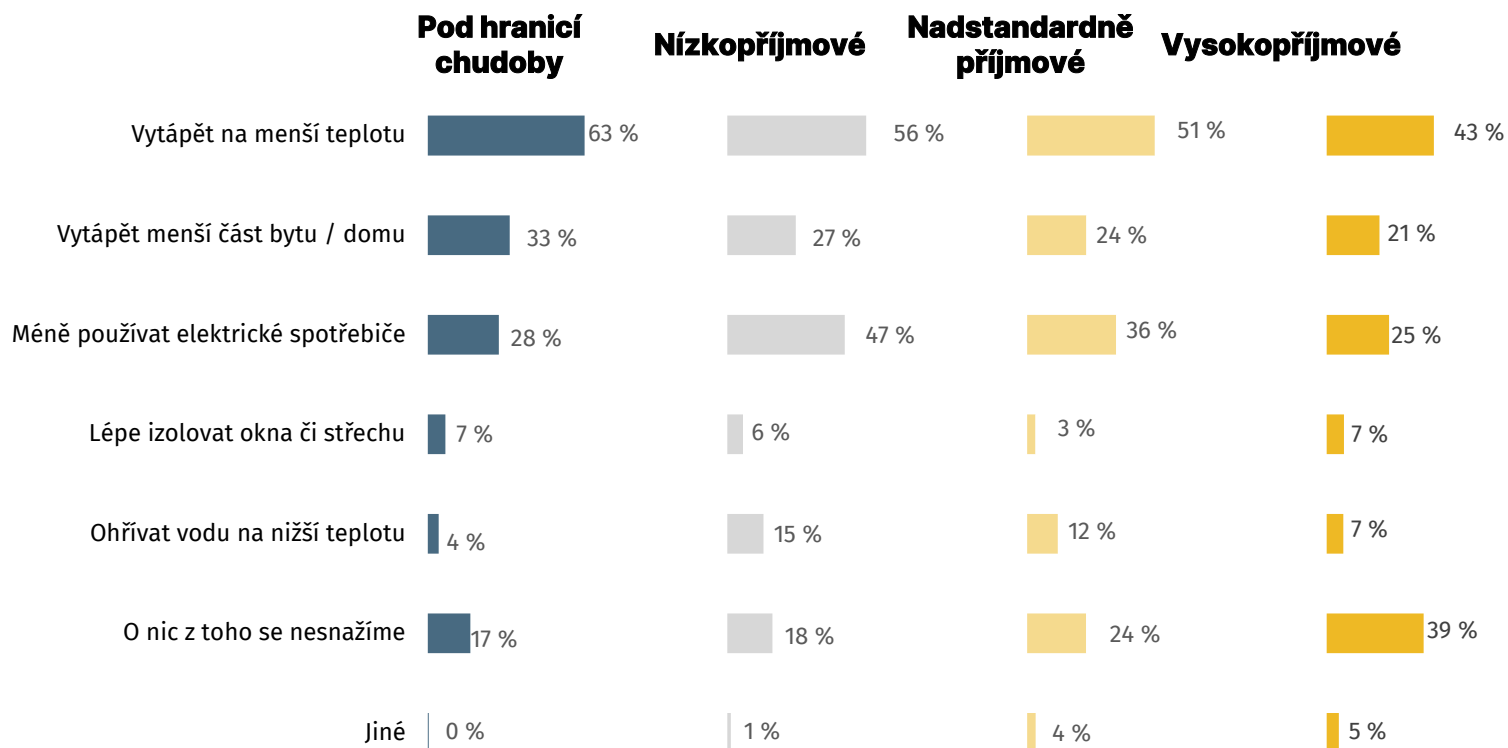
V závislosti na zvýšení cen energií mohou domácnosti změnit své běžné spotřební chování a nebo se snažit nalézt jiného dodavatele elektřiny a plynu. Ke změně svého dodavatele mnoho lidí nepřistoupilo – pouze 4 % jak v případě dodavatele elektřiny, tak také plynu. S čím více než polovina respondentů neměla problém bylo snížení teploty v domácnosti (s ohledem na datum dotazování a příchodem jara logicky vyplývající krok). 1/3 obyvatel začala používat elektrické spotřebiče v menší míře.

Lidé kromě zmíněných kategorií uvádějí například vyšší využívání sazby nočního proudu, výměnu žárovek za úsporné LED žárovky nebo instalaci a využití fotovoltaiky.

Znění otázky: Snažíte se v souvislosti s (možným) zvýšením cen energií ...

Zdroj: PAQ Research, dotazováno 25.4.- 3.5.2022, N=1724

Opatření v návaznosti na zvýšení cen energií dle příjmových skupin / domácnosti s příjmem pod medián přijaly častěji nějaká opatření

Nejvýraznější změny ve vytápění a izolování provedli lidé s příjmy pod 60 % mediánu

Mezi vysokopříjmově zajištěnými se 39 % dotázaných nesnaží o žádné opatření, ke kterému by byli dohnáni kvůli zvyšování cen energií. U osob s příjmy pod hranicí chudoby jsou nejčastěji viditelné opatření související s vytápění bytu / domu a také se snaží lépe izolovat okna nebo střechu. Ti, kteří mají příjmy pod medián, nejvíce omezili využívání elektrických spotřebičů, jako je sušička nebo třeba světlo. Ohřev vody v boileru také častěji přenastavili na nižší teplotu.

Znění otázky: Snažíte se v souvislosti s (možným) zvýšením cen energií ...

Zdroj: PAQ Research, dotazováno 25.4.- 3.5.2022, N=1724

Kontakt

Autoři

Eliška Dvořáková
eliska.dvorakova@paqresearch.cz

Daniel Prokop
daniel.prokop@paqresearch.cz

/ www.paqresearch.cz

